

marum videtur deberi tali ecclesiae parochiali, sed dividendas esse cum proportione inter alias ecclesias, in quarum parochiis vel pascuntur, vel jacent. Navarrus autem vult semper esse solvendam saltem partem quartam ecclesiae parochiali, quia putat has decimas reputandas esse personales aliqua ex parte. Sed illud prius videtur verius, praesertim quia nulla ratio illius quotae seu quartae partis reddi potest, magis quam sextae vel octavae, quia nec ex debito personae, nec ex quantitate temporis reddi potest. Igitur sequenda est regula praedialium decimarum, et applicanda cum proportione ad tempus pascuae vel habitationum ovium; semper tamen est consulenda consuetudo, ut generaliter nunc exponemus.

CAPUT XXII.

DE CONSUETUDINE SOLVENDI DECIMAS IN ALIENA PAROCHIA.

1. *Consuetudine potest introduci contrarium.* — Supponendum imprimis est, contra dictum jus consuetudine introduci ac praescribi posse, ut decimae praediales, non in ecclesia ubi est praedium, sed in alia parochiali persolvantur. Haec est sententia D. Thomae, et omnium quos supra retuli, et certa ex responsis Pontificum, in capit. *Ad apostolicam*, et cap. *Cum sint homines*, de Decimis, et colligitur ex cap. *Ad aures*, de Praescrip., et cap. 1 de Praescrip., in 6. Et ratio est, quia consuetudo habet vim derogandi ordinario juri positivo. Item, quia inducit praescriptionem, per quam etiam jura et dominia mutari solent, ita disponente ipsomet jure, ut dominia et jura rerum certa permaneant, ut in materia de praescriptionibus latius tractatur.

2. *Quantum tempus requiratur ad hoc jus.* — Difficultas vero est in explicando quantum temporis necessarium sit, ut consuetudo tribuat hoc jus. Multorum enim resolutio est, decennium sufficere, ut tradit Panormitanus, in dicto c. *Cum sint homines*, in fine. Quem sequitur Covarr., dicto cap. 17, n. 8, § *Quarto*; et Gutierrez, dicto cap. 21, n. 58. Fundamentum eorum est, quia in consuetudinibus quae non sunt contra jus, sed praeter jus, sufficit diuturnum tempus, quod decennium esse censetur ad jus praescriptionis acquirendum, juxta doctrinam communiter receptam ex Glossa, in cap. ultim. de Consuetud., in 6; sed haec consuetudo non est contra jus, sed

praeter jus, vel potius est ipsius juris interpretatio, quia nullum est jus quod absolute prohibeat praediales decimas solvi ecclesiae parochiali domini praedii; sed potius ipsum jus dicit obscuram esse controversiam inter utramque ecclesiam parochialem et praedialem, quando sunt distinctae, et ideo consuetudinem esse servandam; ergo. Potest etiam ad hoc ponderari dictum cap. *Ad apostolicam*, ibi: *Tu eligas in hoc, quod per consuetudinem diu obtentam ibidem noveris observatum.* Nam consuetudo tunc dicitur diu durasse, quando per decennium duravit, juxta Gloss. in l. *De quibus*, verb. *In veterata*, ff. de Legib., et quae allegant tam illi, quam Panorm. supra; ergo.

3. *Præcedens opinio impugnat.* — Glossa. — Contra hanc vero sententiam objici potest, quia haec consuetudo potius est contra jus; ergo, ut per eam inducatur praescriptio, necessarium est tempus quadraginta annorum, juxta sententiam dictorum auctorum, quae satis communis est cum Gloss., in cap. fin. de Consuet. Antecedens expresse asseritur a Glossa in dicto cap. *Cum sint homines*, verb. *Ad consuetudinem*, ibi: *Per quam juri communi praepjudicatur.* Et in cap. *Ad apostolicam*, verb. *Consuetudo*, dum ait, *jus commune in promptu esse, quod illi ecclesiae debent dari haec decimae, in cujus territorio sunt praedia*; et certe omnia, quae pro assertionem adduximus, videntur hoc convincere. Nam in dicto cap. *Cum contingat, perceptionem decimarum ad parochiales ecclesias de jure contingere*, erat sermo aperte de praedialibus, et de parochia ubi praedia sunt; nam inde concluditur, decimas novalium eodem communi jure ad illam ecclesiam pertinere, in cujus territorio novalia fuerint. Idem probat c. *Cum in tua*, ibi: *Ad quas de jure communi spectat perceptio decimarum.*

4. Dicitur fortasse haec et similia jura, ordinare quidem ut praediales decimae dentur ecclesiae territorii, non tamen prohibere quin alteri parochiali dari possint: nam potius dictum cap. *Cum sint homines*, et cap. *Ad apostolicam*, de ecclesia parochiali generatim loquuntur, possuntque intelligi vel de parochiali personae, vel de parochiali praedii. Alia vero jura intelligi poterunt indefinite, seu absque praedicio alterius ecclesiae, ut scilicet, tales decimae dandae sint ecclesiae talis praedii, nisi alia habeat majus jus, ut aperte additur in cap. *Cum contingat*. Contra hoc vero instatur primo, quia jus non solum disponit affirmative (ut sic dicam) quod ecclesiae praediali dentur decimae, sed etiam privative, quia expresse

prohibet ne tales possessiones ita possint alteri ecclesiae applicari, ut altera privetur decimis suis, ut patet ex cap. *Si quis laicus, vel clericus*, 16, quæst. 1, et expressius ex seq.: *Ecclesiae antiquitus constitutae, nec decimis, nec ulla possessione priventur, ita ut novis oratoriis tribuantur*, quod plane intelligitur de capellis etiam intra eandem parochiam erectis: ergo a fortiori tribui prohibet extraneis ecclesiis. Et idem habetur in c. *Quicumque*, ibid. Item in cap. 1, 13, quæst. 1, ita dividuntur jura parochialium ecclesiarum per territoria, ut nullus (dicitur ibi) *alterius parochiae terminos aut jus invadat*, scilicet, nullus presbyter parochialis; ergo recipere decimas ex terminis alterius parochiae, plane est contra hoc commune jus. Tandem in cap. ult., de Restitut. spoli., in 6, dicitur praesumi, eos decimas injuste occupare, qui eas exigunt ex praediis in aliena parochia constitutis; haec autem praesumptio in hoc fundatur, quod illa exactio est contra jus commune; unde consequenter subjungitur: *Sitque manifestum (nisi aliud ostendatur) eas de jure communi ad eandem ecclesiam pertinere*; quomodo dici poterat clarius, contrarium hoc esse contra commune jus? Deinde non refert limitatio illa, nisi consuetudo, etc.; nam eodem modo non solvere decimas est contra jus commune cum illa limitatione, ut supra dictum est, et nihilominus illud simpliciter est contra jus commune.

5. *Alia responsio.* — Aliter vero responderi potest, aliud esse, considerare jus introductum ab Ecclesia post divisionem parochiarum; aliud, primævum jus ipsarum decimarum secundum se, quod maxime connaturale institutioni decimarum dici potest; nam loquendo de priori jure, negari non potest quin haec consuetudo contraria sit juri communi, ut videntur convincere quae adduximus. At vero considerando primævum jus, consuetudo illa non est juri contraria, sed potius per illam reditur ad jus proprium, et quasi intrinsecum ipsis decimis; quia juxta illam consuetudinem solvuntur propriis ministris sacramentorum, propter quos illae primum institutae sunt et praecipuae; et ideo talis consuetudo non dicitur simpliciter contra jus, ac subinde ad illam sufficit decem annorum tempus.

6. Contra hoc vero objicio ex cap. *Accedentibus*, de Privil.; ibi enina postulat tempus quadraginta annorum, ut una regularis ecclesia contra aliam praescribat in perceptione decimarum a religiosis privilegiatis, qui tanto tempore suo privilegio usi non fuerunt, ut

supra expendimus, quia talis consuetudo censetur esse contra jus ecclesiae; ergo necessarium erit tempus quadraginta annorum, ut ecclesia parochialis seu personalis (ut sic dicam) contra ecclesiam praedialem praescribat. Probatur consequentia; quia vel per ecclesiasticum jus intelligimus jus facti (ut sic me explicem), id est, facultatem illam, quam unaquaeque ecclesia habet ad recipiendas, et exigendas, vel retinendas decimas virtute alicujus concessionis, privilegii, aut consuetudinis; ita ut idem sit dicere contra jus ecclesiae, quod contra dominium, vel quasi dominium ecclesiasticum; et sic non minus, imo quodammodo magis est dominium ecclesiasticum, quod habet unaquaeque ecclesia parochialis ad decimas praediales sui territorii, quam quod habet monasterium privilegiatum ad retinendas decimas suarum terrarum, aut ecclesiarum sibi unitarum, quia utrumque jus est legitimum, et vera facultas moralis dominio aequivalens; et prius est ex jure communi, posterius ex privilegio; ergo quoad hoc procedit aequiparatio. Nam si ad praescribendum contra jus illud, ex privilegio proveniens, tempus quadraginta annorum necessarium est, multo magis ad praescribendum contra illud jus competens juri communi, quod non minus ecclesiasticum est. Vel per ecclesiasticum jus intelligimus legale per Ecclesiam introductum, quod nil differt a praeecepto ecclesiastico, et sic proprius est consuetudo contra jus ecclesiasticum in nostro casu, quam in casu c. *Accedentibus*; nam casus hic est proxime contra ordinariam legem et universale praeeceptum Ecclesiae, et ita in rigore opinio, quam dicti auctores supponunt, scilicet, necessarium esse tempus quadraginta annorum ad derogandum communi juri ecclesiastico, magis procedit in nostro casu quam in alio, ubi agitur contra privilegium, quod minus proprie vocatur jus in hoc sensu. Et quamvis verum sit incertam esse illam opinionem de necessitate temporis quadraginta annorum, ut consuetudo praevaleret contra legem Ecclesiae, et fortasse opposita sit probabilior, tamen revera in praesenti, consuetudo magis est contra jus facti quam legis, et solum in vi praescriptionis confert aut tollit jus Ecclesiae, de qua certum est postulare tempus quadraginta annorum, ut supra dictum est, et constat ex cap. *Auditis*, de Praescrip., et ex cap. 3 de Consuet., in 6.

7. *Probabilis est tempus quadraginta annorum necessarium esse ad hanc praescriptionem.* — Quapropter mihi probabilis videtur ne-

cessarium esse tempus quadraginta annorum, ut hæc consuetudo conferat ecclesiæ parochiali unius personæ jus ad decimas prædiorum existentium in alia parochia; quia oportet ut sit præscriptio contra ecclesiam, quæ minori tempore non fit; quod etiamsi consideretur ut est contra legem Ecclesiæ, falsum est per illam consuetudinem rediri ad aliquod antiquius jus; nunquam enim fuit in Ecclesia lex contraria, sed solum aliquando non fuit in Ecclesia materia hujus legis. Quando enim in singulis diæcesibus non erant divisæ parochiæ, non poterat circa terminos, vel prædia earum propria lex constitui; tamen eo modo quo poterat, eadem lex vigeat; quia tunc unusquisque episcopatus totus erat veluti una parochia, et ideo interdum ita appellatur, ut patet ex canon. 14. Apostol., et cap. *Ad apostolicæ*, de Decim., et in cap. *Apostolicæ*, de Donation. Et inter diæceses ipsas eadem lex semper fuit servata, ut ex allegatis juribus constat. Denique in cap. *Ad aures*, de Præscript., aperte supponi videtur quadragenariam præscriptionem in hoc casu esse necessariam; et in cap. 4, de Præscript., in 6, ad similes præscriptiones inter diversas diæceses idem tempus cum titulo postulatur, vel tempus immemorabile sine titulo.

8. *Occurritur contrariæ sententiæ fundamento.* — Quare non video quomodo sententia Abbatis possit defendi, nisi in eo casu in quo dubium esset de ipsomet prædio, ad quam illarum ecclesiarum pertineret; tunc enim ipsummet jus commune esset dubium pro utraque ecclesia, et ibi posset decennalis præscriptio deservire. Et in eo casu videntur aperte loqui Covarruvias et Gutierrez. Nam Covarruvias, paulo superius, numero 7, nobiscum sentit in casu proprio, quem tractamus. Fundamentum vero contrariæ sententiæ expeditum jam est. Ponderatio autem illius particulæ *diu*, in dicto cap. *Ad apostolicæ*, parvi momenti est; eadem enim vox habetur in dicto cap. *Accedentibus*, et non significat tempus decem annorum, nec aliquod tempus certum. Illa ergo vox solum ponitur ad declarandum, illam consuetudinem non debere esse minorem decem annorum, non vero ut tempus decem annorum semper ad illam sufficiat; interdum enim decem, interdum viginti, aliquando plures anni requiruntur, juxta diversas materias et personas. Ex illa ergo particula solum colligitur, ex vi illius textus esse necessariam consuetudinem longi temporis: quantum vero tempus necessarium sit in illo

ordine, ibi non declaratur, sed ex aliis juribus colligitur esse quadraginta annorum, ut ostensum est.

9. *Consuetudo hæc non extenditur ad novalia antea non possessa.* — Addendum vero est circa hanc consuetudinem, illam non extendi ad novalia antea nullo modo possessa. Itaque, licet una parochia consueverit per longissimum tempus exigere decimas a prædiis, quæ eoli consueverunt in alia parochia, et in hac nunc denuo excolantur, et seminantur, vel plantentur agri inculti, non extenditur ad illos jus prioris ecclesiæ, nec poterit ex illis novalibus decimas exigere. Hæc sententia communis est, et in hoc sensu dici solet, præscriptionem non extendi ad furem, et ita tenet Rebuffus, dicta quæst. 14, a num. 9, ubi docte et late per varios casus hanc materiam explicat. Idem Covarr., dicto cap. 17, num. 13; Guttier., dicto cap. 21, num. 78 et sequentibus. Et probatur bene ex cap. *Cum contingat*, de Decim., ubi Glossa, verb. *Novalium*, et omnes notant. Item ex cap. *Tua*, § *Nec*, eod., ubi additur, *in talibus non esse extendendam licentiam, sed potius restringendam.* Ratio etiam est clara, quia præscriptio supponit possessionem, et per usum et consuetudinem acquiritur; sed in eo casu, ecclesia quæ præscripsit prædiales decimas, non possedit unquam terras sylvestres et incultas, nec usum habuit aliquid ab eis percipiendi; ergo non potuit præscribere decimam, quæ postea de novo debetur ex novis fructibus. Confirmatur, quia præscriptio in aliena parochia non extenditur ab uno prædio ad aliud, sed potest esse circa unum prædium, et non circa aliud, etiam ex prædiis cultis, ut plane supponitur in c. *Cum in tua*, de Decimis, ex illa ratione, quod non plus præscribitur, quam possideatur, et usu capiatur; ergo a fortiori idem erit de prædiis incultis; illa ergo novalia non sunt præscripta, ideoque jure communi debentur illi ecclesiæ, in cujus territorio sunt, juxta capite *Quoniam*, de Decim., et dictum cap. *Cum contingat*.

10. *Quid faciendum si agri inculti antea possidebantur.* — Et propterea addidi, hanc præscriptionem non extendi ad novalia antea nullo modo possessa. Nam si agri inculti antea possidebantur, et ex herba, vellignis, vel pastu illorum aliquæ decimæ accipiebantur, tunc, licet postea de novo excolantur, et crescant decimæ, ad omnes illas extenditur præscriptio, quia nec possessio, nec usus deest, et aliæ conditiones supponuntur, et videtur casus expressus in cap. *Dudum*, de Privil.; juvat c. 2, § 1

CAPUT XXIII.

DE PRIVILEGIO UT EXTRA PROPRIAM PAROCHIAM DECIMÆ SOLVANTUR.

de Decimis, in 6. Nec varietas in fructibus seu decimis obstat, quia præscriptio per se primo est realis circa terram ipsam, seu fundum, et ideo, quicquid fructificet, præscribenti fructificat quoad decimam. Sicut si in eodem prædio culto ab antiquo in seminatione grani, et ita præscripto, postea plantetur vinea, etiam extenditur præscriptio ad decimam vini, quia illa varietas accidentaliter est, et per se attenditur præscriptio terræ, ut a paritate rationis probatur aperte ex c. *Commissum*, de Decimis, ibi: *Et sicut de pascuis olim decimæ persolvebantur, ita nunc de eisdem ad frugum fertilitatem translatis decimas volumus absque diminutione persolvi*, ut ibi notat Glossa, verb. *Pascuis*, et latius auctores citati prosequuntur, et Covarruvias etiam in Pract., cap. 37, num. 5; et idem censent dieti auctores esse, quando præscriptio cadit in fundum, qui simpliciter censetur unus, quia certis terminis clauditur, et tanquam unus et indivisibilis possidetur; tunc enim licet antea non coleretur in omnibus partibus suis, et in aliquibus earum postea fiant novalia, ad illa extenditur præscriptio, quia totus simpliciter censetur possessus, licet per partes, ut late Rebuffus supra, a num. 20, et Gutierrez, a num. 101.

11. *Decimæ mistæ eodem modo procedunt quo prædiales, quoad consuetudinem.* — Tandem addo, hæc, quæ de consuetudine circa prædiales decimas dicta sunt, cum proportione habere locum in mistis, quia illæ etiam inter prædiales computantur, et in omnibus, quoad fieri potest, illis imitantur. Imo, quia in his non est tam expressum jus, ideo fere omnes auctores docent in eis servandam esse receptam consuetudinem; estque aliunde major necessitas, quia res illæ, unde percipiuntur hi fructus, non habent ita firmam sedem et radicem, sicut prædia et arbores, et ideo facile potest prædialis ecclesia (ut sic dicam) mutari aut multiplicari; ex quo oriuntur varii casus, qui non possunt melius quam consuetudine terminari, ut ex supra dictis constare potest. Quapropter in his decimis mistis, et in casibus dubiis supra tractatis circa divisionem talium decimarum, admitti facile potest, sufficere consuetudinem decem annorum ad præscribendum, et acquirendum jus, quia non est tam clare contra jus commune, et ita non est certum talem consuetudinem esse contra aliquam ecclesiam, quia nulla est quæ ex vi juris communis habeat certum jus in casibus prædictis.

1. *Objectioni occurritur.* — Ex dictis in superioribus hanc generalem assertionem statuere possumus: privilegio concedi posse, ut prædiales decimæ non solvantur ecclesiæ parochiali illius territorii in quo sunt prædia, sed vel alicui ecclesiæ alterius territorii, vel alteri non parochiali in eodem territorio esistenti. Conclusio est certa apud omnes, et ex supra dictis satis nota; nam ostensum est supremam potestatem dispensandi decimas, omnesque ecclesiasticos redditus, esse in Summo Pontifice, ac subinde posse privilegia concedere ad retinendas seu non solvendas decimas; eadem ergo ratione, potest privilegia concedere uni loco sacro, ut decimas accipiat, licet de jure communi ei non debebantur. Dices, non posse hoc fieri, quin alter locus, cui jure debebantur, illis privetur; hoc autem contra justitiam videri. Respondetur, semper supponendum esse ecclesiam illam, ad quam jure ordinario, vel etiam consuetudine, decimæ illæ pertinebant, non privari occasione talis privilegii congrua sustentatione ministrorum, et omnium onerum suorum, alias argumento concludi, privilegium fore injustum, et contra naturale jus, et quoad illam partem non valere. At vero quando ecclesiæ relinquuntur sufficientes redditus, non est contra justitiam, partem decimarum applicare alteri, ut supra ostensum est; quia illa solum est dispensatio in jure humano, et quia talis ecclesia non habet absolutum dominium talium decimarum, sed pendens a justa Pontificis dispensatione.

2. *Duæ partes assertionis explicantur.* — Duas autem partes in assertionem distinximus. Una est de applicatione decimarum ad ecclesias alterius territorii, sive parochiales sive non parochiales: altera est ad ecclesias ejusdem parochiæ non parochiales, nec curam animarum habentes. Prior dispensatio difficilior est quam posterior, quia in priori, decimæ unius ecclesiæ distrahuntur ad aliam, in qua fideles, qui decimas illas solvunt, nullam spiritualem utilitatem vel ministerium accipiunt; in posteriori autem, cum ecclesia cui applicantur decimæ, maneat intra eandem parochiam, semper possunt illius parochiani divinis officiis, quæ in illa fiunt, interesse, et aliquem spiritua-

lem usum illius habere; ideoque hoc posterius minus exorbitat a communi jure, et ab scopo et fine propter quem decimæ a fidelibus solvuntur; hac ergo ratione difficilior est prior dispensatio. Unde in illo genere dispensationis, quo fuerit minor elongatio seu separatio ecclesiarum, eo facilius poterit privilegium seu dispensatio justificari, ut si pars decimarum unius parochiæ applicetur ecclesiæ alterius parochiæ intra eandem civitatem, seu populum, minus habet incommodi, quam si in diversis populis fiat; et quando fit applicatio ad ecclesiam alterius populi intra eandem dioccesim, minor est dispensatio, quam si fiat ad ecclesiam alterius dioccesis, quia in jure difficile valde judicatur, quod fructus unius diocesis in aliam transferantur, ut patet ex cap. *Cum sint*, de Decimis.

3. *Uniones perpetuæ beneficiorum difficiles.* — Et hinc in jure uniones perpetuæ beneficiorum difficiles sunt et odiosæ, quia per illas decimæ ad unam ecclesiam pertinentes alteri applicantur, ut satis significavit Concilium Tridentinum, sess. 7, c. 6 de Refor., maxime vero illæ quæ inter ecclesias distinctarum diocesium fiunt, ex eodem Concilio, sess. 14, cap. 9. Nihilominus licet hæc applicatio decimarum ad ecclesiam alterius diocesis sit difficilis, et ideo non debeat, nisi raro et magna ex causa, fieri, tamen non est impossibilis, ut notavit Glossa in dicto cap. *Cum sint*; quia quod consuetudine introduci potest, etiam potest per privilegium Pontificis concedi, quia major est potestas Pontificis quam consuetudinis; ostensum autem est id posse consuetudine introduci; ergo. Item hæc dispensatio sæpe necessaria est ad bonum Ecclesiæ, ejusque potestas Pontifici commissa est, ut supra ostendimus. Unde non refert quod fortasse Ecclesia, cui applicantur decimæ aliquorum fidelium, illis immediate non serviat, nec spiritualia ministret; tum quia omnes sumus unum corpus in Christo, et membra debent se invicem juvare, quando indigent; tum etiam quia Pontifex ipse potest a quibuscumque fidelibus decimas exigere, quatenus ad suum universale regimen necessarium fuerit; nam ipse omnibus ministrat, et in omnes influit, et ideo potest etiam partem decimarum huic vel illi Ecclesiæ applicare, prout necessarium judicaverit.

4. *An per tale privilegium novalium decimæ concedantur.* — *Ratio difficultatis.* — *Contraria pars proponitur.* — Superest autem dubitatio circa hoc privilegium, quando uni

Ecclesiæ conceditur decima prædiorum alterius ecclesiæ, an sub illa concessione novalia comprehendantur. Ut autem ratio difficultatis intelligatur, supponimus ut clarum, concessionem non extendi ultra vim verborum, quia privilegia non plus valent quam sonant; unde si determinate concedantur decimæ talium prædiorum, vel terrarum, vel tantæ quantitatis fructuum, nulla potest moveri quæstio, quia solum tales decimæ debentur, sive plures accrescant postea per novalia, sive non. Difficultas ergo est, quando indefinite conceduntur decimæ talis ecclesiæ, vel talis terræ, et in illa ecclesia vel terra postea fiunt novalia; nam ex una parte videntur tunc novalia concessa, quia concessio est indefinita, quæ nihil excludit, sed æquivalet universali. Item quia dictum est, in privilegio non solvendi decimas comprehendendi novalia; ergo et in privilegio percipiendi. Maxime vero suadetur ex cap. *Ex parte*, de Decim., ubi sic dicitur: *Cum tibi quod majus est, sit concessum, videlicet, ut de laboribus terræ parochiarum tuarum cum integritate percipias, de novalibus eas exigere satis potes, quia ubi majus conceditur, minus concessum esse videtur*; ergo in absoluta concessione decimarum novalia comprehensa esse intelliguntur. In contrarium vero urget non parum decisio, et ratio textus in capit. *Tua*, 1, § ult., eod.; sic enim ibi dicitur: *Nec occasione decimationis antiquæ (licet in feudum decimæ sint concessæ) sunt decimæ novalium usurpandæ, cum in talibus non sit extendenda licentia, sed potius restringenda.* Quæ ratio in omni simili concessione locum habet, quia concessio hæc odiosa est, et odia sunt restringenda. Item quia verba illa in rigore non continent distributionem. Item quia qui donat fructus suarum hæreditatum, non intelligitur donare fructus hæreditatum, quas postea acquisiturus est, sed quas nunc habet. Denique, quia privilegium æquiparatur præscriptioni; at præscriptio decimarum non extenditur ad novalia, ut supra visum est; ergo.

5. *Communis sententia.* — *Secunda sententia.* — *Confirmatur hæc sententia cap. primo.* — In hac difficultate, et in concordia illorum duorum canonum, variæ sunt sententiæ doctorum. Prima et communis distinguit inter privilegium concessum clericis aut laicis. Et de priori ait, extendi ad novalia, propter capitulum *Ex parte*; de posteriori autem negat propter capitulum *Tua*. Et ratio reddi potest, quia respectu laicorum tale privilegium est

valde odiosum, non vero respectu clericorum: ita Glossa ibi, et Panormitanus, estque communis sententia, ut testatur Covarruvias dicto cap. 17, numero 13. Secunda sententia dicit hoc privilegium non extendi ad novalia, sive clericis, sive laicis concessum sit. Ita tenet late Rebuffus, dicta quæst. 14, a principio, usque ad numer. 8, et numero 29 et sequentibus; Covarruvias, dicto num. 13; Gutierrez, dicto cap. 21, num. 120 et sequentibus, qui referunt Anchar., Fortun., Garn. et alios. Et suaderi potest primo, quia licet hoc privilegium, clericis concessum, minus odiosum sit quam concessum laicis, tamen simpliciter est odiosum, et præjudicat tertio; ergo ut sic, et quoad hunc respectum restringendum est. Unde sic argumentor: vel verba privilegii talia sunt, ut, salva eorum proprietate, possint restringi ad prius culta prædia, et non extendi ad novalia; vel ex vi verborum omnia comprehenduntur, nec possunt verba restringi absque impropria et violenta interpretatione. Quando sunt prioris modi, tam in clericis quam in laicis restringenda sunt, propter rationem factam; quando vero sunt posterioris rationis, non possunt ita restringi etiam pro laicis, nisi in eo casu in quo, intellecta plene et juxta suam proprietatem, continerent iniquitatem, vel injustitiam, in quo casu etiam respectu clericorum restrictio facienda esset; ergo non est conveniens illa distinctio, nec est verisimile in illis decretis esse intentam. Præterea multum juvat hæc sententia ex capit. primo, de Decimis, in 6. Nam in principio illius capituli, supponitur privilegium veterum decimarum non extendi ad novalia, nisi expresse addatur extensio, et, quando additur, striete dicitur interpretanda, quantum verba permittunt; et in § primo subjungitur, quando privilegium erat prius datum de percipiendis totaliter antiquis decimis, et postea de novo extenditur ad novalia, quæ antea non erant concessa, restringendum esse ad medietatem decimarum novalium: *Quia non est verisimile (ait), si tunc de plena et integra perceptione veterum fuisset expressum, quod Apostolica sedes pariter, et similiter novalium decimas in tam grave parochiarum dispendium indulisset.* Additurque, ut concessio novalium in posterum intelligatur restricta ad medietatem, etiamsi absolute concedatur. Et licet illa fuerit specialis dispositio juris ultra vim verborum privilegii, ex illa tamen colligitur, quam sit hoc privilegium in jure odiosum, ac subinde pro certo supponi, privile-

gium de obtinendis decimis ad aliam ecclesiam spectantibus jure communi, absolute concessum sine expressa mentione novalium, ad illa non extendi; ibi autem nulla distinctio fit de clericis, aut laicis, sed absolutus est sermo; ergo.

6. *Secunda sententia probabilior.* — Quapropter hæc sententia probabilior videtur. Nec est eadem ratio de privilegio negativo non solvendi decimas; tum quia hoc ex forma et vi verborum magis universale est propter negationem inclusam; tum quia minus affert præjudicium ecclesiæ, quia solum privat illam decimis prædiorum pertinentium ad unam personam; per aliud autem privilegium percipiendi decimas alterius parochiæ, omnino privaretur ecclesia illa toto territorio suo, si tale privilegium ad novalia extenderetur, et omni spe habendi aliquam utilitatem ex tota illa terra; quod est grave detrimentum, quod considerasse videtur Pontifex in dicto cap. 2, de Decimis. Ad dictum autem capitulum. *Ex parte*, respondent Rebuffus et Covarruvias, ibi non esse sermonem de privilegio contrario juri communi, de quo hic loquimur, sed de ordinario jure parochiali, declarato in capitulum. *Cum contingat*, de Decimis. Quem sensum satis indicant illa verba, explicantia concessionem: *Ut, videlicet, decimas de laboribus terræ parochiarum tuarum cum integritate percipias.* Refert autem Rebuffus quamdam lectionem integram illius textus, ex qua sensus ille evidens est. Nam ex illa constat, parochialem quamdam ecclesiam, per quemdam Episcopum privatam fuisse veteribus decimis, quas ille Episcopus, prætextu cujusdam consuetudinis, cuidam canonico concesserat; illa vero ecclesia veteres suas decimas a Pontifice recuperaverat. Postea vero petit, ut in illa concessione declaratur, sibi esse concessa novalia, quod profecto nulla declaratione indigebat; tum quia ex vi alterius gratiæ, quam Episcopus canonico fecerat in præjudicium ecclesiæ (etiamsi fuisset valida), non erant comprehensa novalia quæ parochiæ de jure competebant, juxta eandem opinionem, quam defendimus, quod sub generali concessione decimarum facta in ecclesiæ præjudicium, non veniunt novalia; tum etiam quia per illam concessionem restituebatur ecclesia ad statum pristinum, et juri consentaneum, et ideo non tam concedebantur ei novalia, quam sua esse declarabantur.

7. *Enodatur difficultas.* — Dices: cur ergo

in illo textu pro ratione affertur, quia cui majus conceditur, minus intelligitur esse concessum. Respondet Rebuffus in integra non esse talia verba, nec talem rationem, quæ vera non esset; quia in privilegio non valet argumentum a majori, sed a comprehensis ex vi verborum. Ratio ergo, quæ in integra ab illo relata redditur, est: *Cum ergo perceptio decimarum ad parochiales ecclesias de jure communi pertineat, per quod decimæ novalium, quæ fiunt in parochiis earumdem ad ipsas spectare noscuntur, etc.* Quia vero alia verba in Gregoriana compilatione habentur, possumus illa trahere ad eundem sensum; non enim esse potest sensus illorum verborum, in privilegiis valere argumentum a majori ad minus, si tantum sit a simili, et non simul ex vi verborum: igitur juxta subjectam materiam intelligendum est, cum concessio, vel potius redintegratio fuerit facta in eo, quod fuerat expresse ablatum, multo magis factam fuisse in eo, quod expresse ablatum non fuerat, et ad idem jus parochiæ pertinebat.

CAPUT XXIV.

AN IN ECCLESIA BAPTISMALI DECIMÆ SOLVENDÆ SINT.

1. Dicendum superest de decimis solvendis in ecclesia baptismali, matrice vel cathedrali, quando hæc a parochiali distinguitur, vel quando intra terminos sui territorii habet parochiales ecclesias edificatas, ad quas proxime spectat cura aliquorum parochianorum. Et ut intelligatur dubium, advertendum est, regulariter ac ordinarie eandem ecclesiam solere esse baptismalem et parochialem; baptismalis enim dicitur, in qua solent et debent fideles filios suos baptizare; et quia in eadem ecclesia solent etiam sacramenta recipere, ac participare divina, ideo talis ecclesia etiam est parochialis. Contingit autem aliquando ut sub ecclesia baptismali sint erectæ parochiales ecclesie, quæ baptismales non sint, sed pure parochiales, quia nimirum fideles jam baptizati in eis recipere debent alia sacramenta, ibi tamen non baptizantur, sed in alia, in qua fons baptismi relictus est pro aliis parochiis, quasi inferioribus; illa vero tunc speciali modo baptismalis dicitur. Non quia nullam omnino parochiam habeat, aliquam enim semper retinet, respectu cujus parochialis etiam est; nam si solum sit erecta ad juvandas parochiales in ministracione baptismatis propter periculum

puerorum, tunc solum reputatur ut capella quædam parochialis ecclesiæ, unde in præsentem considerationem non venit, quicquid Rebuffus sentiat in dicta quæstione 6, a numero. 19.

2. *Quæ sit ecclesia baptismalis.* — Baptismalis ergo proprie est, quæ licet propriam habeat parochiam, habet etiam alias, quæ illam aliquo modo recognoscunt in hoc, quod ad professionem solemnem fidei, per susceptionem baptismi faciendam, subditos suos ad illam deferre tenentur, unde talis ecclesia respectu aliarum solet matrix appellari, juxta modum loquendi juris in capitul. *Ad audientiam*, 1, de Ecclesiis ædific., et capitul. *Ex transmissa*, de Præsc., et cap. *Præterea*, 2, de Transaction., et Clement. 1, de Sent. excomm., ubi id notat Glossa, verb. *Matrix*, dicens, baptismalem ecclesiam matricem vocari, quia sicut mater generat, sic et illa regenerat per baptismum. Sed juxta hanc rationem omnis baptismalis ecclesia esset matrix; non tamen ita appellatur, nisi quando habet alias ecclesias sibi aliquo modo subjectas, ut sentit Panormit., capitul. *Ex parte*, de Rescript., num. 1, et notat Rebuffus, tract. de Decimis, quæst. 6, num. 6 et 7. Qui etiam advertunt ecclesiam matricem simpliciter dictam, Cathedralem significare, nisi qualitas materiæ aliud necessario postulet, juxta cap. *Venerabili*, de Verb. significat.

3. *Ratio dubitandi proponitur.* — *Probabilior sententia.* — Hinc ergo nascitur dubium, quia jura interdum dicunt decimas solvendas esse ecclesiæ parochiali, cap. *Quoniam*, cap. *Ad apostolicæ*, cap. *Cum contingat*, de Decimis; aliquando vero dicunt solvendas esse ecclesiæ baptismali, c. 1, § *In diocesi*, 13, quæst. 1, et cap. *De decimis*, cap. *Statuimus*, cap. *In sacris*, 16, quæst. 1, et in Concilio Lateranensi, sub Alexandro III, p. 4, c. 3, ubi integre habetur cap. *Nuncios*, de Decimis, et dicitur: *Omnes de Parochia tua moneas, ut decimas matricibus ecclesiis persolvant*, ubi parochia diocesim plane significat; per matrices autem ecclesias, videntur intelligi baptismales. Quando ergo eadem ecclesia parochialis est et baptismalis respectu ejusdem personæ, seu familiæ, tunc plane procedunt omnia supra dicta, et de illis ecclesiis loquuntur expresse cap. *Questi*, et cap. *In sacris*, 16, quæst. 1. Quando vero una est baptismalis, alia parochialis, dubium est quomodo sint applicanda et intelligenda omnia quæ diximus. Potestque hoc tam de personalibus, quam de prædialibus inter-

rogari. Primo ergo de personalibus probabilior sententia videtur, pertinere ad parochialem, etiamsi baptismalis non sit. Ita tenet Glossa in dicto cap. *de Decimis*, verb. *Baptismalem*; Abb., in cap. *Cum contingat*, de Decim., num. 6; Joann. Andr., et Anchar., in dicto cap. *Ad Apostolicæ*; Rebuff., d. q. 6, n. 21. Et ratio est, quia regula juris est, ut hæc decimæ parochiali ecclesiæ debeantur, ut supra visum est: at ecclesia parochialis, licet baptismum non tribuat, simpliciter parochialis est; ergo. Item si quis alibi baptizatus domicilium mutet, absolute debet decimas personales illi parochiæ, ubi fixit domicilium, juxta cap. ult. de Parochiis; ergo. Denique parochialis ecclesia est, quæ permanenter ministrat spiritualia; illi ergo debentur majora, et quasi continua stipendia; saltem ergo debentur decimæ personales. Addit vero Abb., dicto cap. *Cum contingat*, cum Cardin., ibidem, verisimile esse, aliquam partem harum decimarum esse dandam ecclesiæ baptismali, quia Sacramentum aliquid administrat, et quia solet esse ecclesia matrix, cui aliqua recognitio facienda est. Sed hoc licet servandum sit ubi consuetudine fuerit receptum, per se tamen non videtur necessarium; tum quia semper in ipso baptismo fit aliqua oblatio, quæ in recognitionem et stipendium illius ministerii sufficit; tum etiam quia quatenus ecclesia baptismalis matrix est, solet inferior ecclesia aliis modis vel actionibus subjectiorem illam recognoscere, juxta cap. *Ad audientiam*, 1, cum Glossa ibi, de Ecclesiis ædific.

4. *Decimæ prædiales ad parochialem spectant.* — *Objectio.* — Secundo de prædialibus multa dicunt Panorm. et Rebuff. supra; vera tamen resolutio esse videtur, ubi constiterit ecclesiam parochialem habere territorium propriis terminis clausum, ad illam pertinere decimas omnium prædiorum, in illius territorio existentium, nisi aliunde constiterit, speciali aliquo jure pertinere ad ecclesiam baptismalem. Ita tenet Abbas, in dicto cap. *Cum contingat*, num. 8; et Archid., 13, quæst. 1, in principio, et ad hoc suadendum faciunt cum proportionem rationes adductæ in puncto præcedenti. Favent etiam jura adducta, quæ censent hæc prædia esse adjudicata parochiali ecclesiæ talis territorii; nam talis est illa ecclesia, simpliciter loquendo, licet baptismum non administret. Unde alia jura, quæ de ecclesia baptismali loquuntur, vel baptismalem accipiunt pro parochiali, quia regulariter sunt

eadem, et illa partitio extraordinaria est et rara; vel certe loquuntur, quia prædia sunt constituta intra parochiam ipsius ecclesiæ baptismalis. Dices: ordinario solet baptismalis ecclesia esse antiquior parochiali, et antea sub terminis suæ parochiæ comprehendisse totum territorium novæ ecclesiæ parochialis, ac subinde omnia prædia illius territorii reali debito fuisse obligata illi ecclesiæ antiquiori pro decimis prædialibus; ergo licet prædia postea transierint ad novam parochiam, transierunt cum onere suo, ac subinde illorum decimæ non vicinæ ecclesiæ parochiali, sed baptismali et matrici debentur. Maxime quia in cap. *Ecclesia*, et cap. *Quicumque*, 16, quæst. 1, statuitur ut ecclesiæ antiquæ non priventur suis decimis propter novarum ædificationem.

5. *Solvitur objectio.* — Respondetur imprimis, argumentum posse converti, quando constiterit, parochialem ecclesiam esse antiquiorem; nam illi etiam favet jus parochiale, quod oritur ex continuo servitio, seu ministerio spirituali, et obligatione ad illud. Et ita in eo casu rem esse indubitam, fatetur Rebuffus supra, num. 17. Deinde si fuerit dubium de antiquitate, pro parochiali præsumendum est, et ad baptismalem pertinebit probare suam antiquitatem et jus (quidquid Rebuffus supra contendat); quia jus commune magis favet parochiali, ut ostensum est, et propter rationem quam nunc subjungemus. Unde ulterius addo, etiamsi constet, ecclesiam baptismalem esse antiquiorem, et prius habuisse illa prædia in suo territorio, per novæ ecclesiæ ædificationem juxta illos terminos, et legitimam erectionem illius in parochiam, cum assignatione talis territorii, translata fuisse prædia, etiam cum jure decimarum, ad talem parochiam, non obstante præjudicio antiquioris ecclesiæ. Quod sane satis aperte videtur probare textus in dicto c. *Ad audientiam*, 1, de Ecclesiis ædific. Et ratio est, quia licet res soleat transire cum onere suo, tamen quando causa et fundamentum illius oneris cum ipsa re, publica auctoritate, et rationabili causa, in alium transfertur, etiam utilitas illius omnis debet in eundem transferri, quia ratio justitiæ et æquitatis hoc postulat: in præsentem autem, onus ministrandi sacramenta, quod habebat antiqua ecclesia, transfertur in novam parochiam, et illud est præcipuum fundamentum decimarum; ergo et prædia antiquæ ecclesiæ translata censenda sunt in novam ecclesiam cum utilitate decimarum, ac subinde non cum onere tradendi decimas alteri ecclesiæ,